

AZ OLVASÓHOZ

Ebben a kiadványban tíz jeles napi szokásról szóló dolgozatot teszünk közzé. A terepkutatásokat még 1985–1995 között végeztük erdélyi és moldvai magyar faluközösségekben, ahol igyekeztünk a különböző naptári szokásokat élő formában, részvevő megfigyeléssel megismerni. Gyűjtéseinket az serkentette, hogy az 1989-es romániai változások után olyan népszokások keltek életre spontán módon, amelyek közel egy félszázadon át nem működtek. A gyűjtéseinkből megszületett közlemények az 1990-es években rendre megjelentek különböző hazai és külföldi szakfolyóiratokban, kötetekben. A szokások életét, alakulását azonban továbbra is megkülönböztetett figyelemmel kísértük, újabb szakirodalommal ismerkedtünk meg, éppen ezért közleményeinket folyamatosan bővítettük, átdolgoztuk, a filológiai apparátust egységesítettük.

A kötet első részében az olvasó tavaszi népszokásokkal ismerkedhet meg. A legjelentősebb ünnepeinkhez (húsvéthoz, pünkösdhöz, Szent György napjához) még a XX. század végén is nagyon sok olyan elem kapcsolódik, mely a középkori római katolikus liturgiának (pl. húsvéti szentsír őrzése) valamint jogszokásainknak (pl. határjárás) volt szerves része. Ugyanakkor ezekhez az ünnepi szokásokhoz számtalan olyan eljárás és hiedelem társult, melyek a hajdani faluközösségek legfontosabb törekvését, a szántóföldek és a tenyésztett állatok termékenységét biztosították mágiikus, rituális eszközökkel.

A dolgozatok második csoportja a karácsonyhoz és az újesztendőhöz fűződő szokások költészetét, cselekvéseit és hiedelmeit elemzi. Mivel a folkloristák a XX. század második felében kevésbé foglalkozhattak a karácsonyi kántálóénekek motívumaival, kapcsolataival, mi arra teszünk kísérletet, hogy bemutassuk az összehasonlító vizsgálatokban rejlő újabb lehetőségeket. Eredményeink azt sugallják, hogy a magyar karácsonyi énekek egy hajdani közös európai vallásos költészet szerves részét alkották. Az aprószentek napján élő vesszőzés segítségével pedig azt vizsgáljuk, hogy a növényi szimbólumok milyen szerepet játszottak a magyar népszokásokban. Két közleményben a gyimesi és a moldvai csángók újesztendei szokásait elemezzük. Az első dolgozatban azt bizonyítjuk, hogy értelmiségi beavatkozásra milyen szövegegyeségek épültek be a gyimesi újévköszöntő harsogtatásba. Utána pedig elemezzük, hogy a magyar nyelvterület legkeletibb peremterületén élő moldvai csángók ünneprendjébe beépült román szokások milyen szerepet játszanak a nyelv-, a kultúra- és az identitásváltás során. A farsangi szokásokat egy dolgozat képviseli, melyben feltárjuk a népszokások szerepét a közösségi értékrend megerősítésében és érvényesítésében.

A kötetet záró közlemény arra próbál választ adni, hogy a XX. század végén és a XXI. század elején a turizmus, a politika és a média milyen változásokat eredményez a népszokások életében.

Kolozsvár, 2000. július 7.